

Jämijärven kunta
jami.jarvi@jami.jarvi.fi
anne.jarvenranta@siikainen.fi

Viite Lausuntopyyntö 13.11.2023

Aihe Jämijärven Mertiörannan ranta-asetmakaavan luonnos

Satakunnan Museolta on pyydetty lausuntoa koskien Jämijärven Mertiörannan rannalla sijaitsevien kiinteistöjen 181-403-8-0 (Leiripaikka), 181-403-4-63 (Aho) ja 181-403-4-47 (Lisämaa) koskevaa ranta-asetmakaavaluonnosta. Suunnittelualue sijaitse osoitteessa Vihuntie 2 noin 2–3 km Jämijärven kunnan keskustasta etelään ja on kooltaan n. 5,5 hehtaaria. Suunnittelualueen omistajayhteisön tavoitteena on lisärakentaa alueelle ja rakennusoikeuden lisääminen vaatii ranta-asetmakaavan laatimisen. Alueella on nykyisin seitsemän rakennusta, joiden yhteispinta-ala on 2160 m². Kaavaluonnoksessa uudeksi rakennusoikeudeksi on esitetty 4000 m². Kaavaselostuksen mukaan suunnittelualueen kolme tilaa muodostaa yhtenäisen alueen. Suunnittelualueella sijaitsevat rakennukset ovat valmistuneet 1930–1980-luvulla. Alueen vanhempaa rakennuskantaa edustaa vuonna 1937 valmistunut rantaosayleiskaavassa suojeltu entinen Kauppilan koulu. Mertiörannan nykyinen päärakennus on valmistunut vuonna 1988. Kaavoitettavasta alueesta yli puolet on hoidettuja nurmikkoalueita. Metsäistä aluetta on alueen lounaisnurkalla. Kaava-alueelle on tarkoitus muodostaa yksi matkailupalvelujen tontti (RM) sekä maa- ja metsätalousaluetta (M).

Satakunnan vaihemaakuntakaavassa 2 (2019) suunnittelualue liittyy maakunnallisesti arvokkaaksi maisema-alueeksi osoitettuun Jämijärven kulttuurimaisemaan. Tähän liittyy vaihemaakuntakaavassa 2 suunnittelumääräys: *Alueen yksityiskohtaisemmassa suunnittelussa on otettava huomioon alueen kokonaisuus, erityispiirteet ja ominaisluonne siten, että edistetään niihin liittyvien arvojen säilymistä ja kehittämistä.*

Alueella on voimassa tuore oikeusvaikutteinen Jämijärven rantaosayleiskaava vuodelta 2022. Kaavassa suunnittelualue on osoitettu matkailupalvelujen alueeksi (RA-1), johon liittyy kaavamääräys: *Alue on tarkoitettu lomailun, matkailun, kurssikeskuksen yms. tarpeisiin. Alueen lisärakentaminen edellyttää ranta-asetmakaavan laatimista.* Alueella on toteutettu yleiskaavoituksen lähtötiedoiksi rakennusinventointi vuonna 2011 (FM Elina Ovaska). Tässä yhteydessä

suunnittelualueelta inventoitiin entinen Kauppilan koulu (181-403-4-63). Inventoinnissa 1930-luvulla valmistunut koulurakennus arvoitettiin rakennushistoriallisten, historiallisten ja maisemallisten arvojen perusteella luokkaan A: Suojeltava kohde. Myös pihapiiriin kuuluvalla ulkorakennuksella nähtiin olevan merkitystä osana kokonaisuutta. Voimassa olevassa rantaosayleiskaavassa koulukokonaisuus on osoitettu suojelumerkinnällä, johon liittyy määräys: **SUOJELTAVA RAKENNUS TAI RAKENNETTU YMPÄRISTÖ.** *Rakennustaiteellisesti, kulttuurihistoriallisesti ja/tai maisemallisesti arvokas rakennus tai rakennusryhmä, jota MRL 41.2 §:n nojalla ei saa purkaa. Rakennuksissa suoritettavien toimenpiteiden ja pihapiirin uudisrakentamisen ratkaisujen tulee olla sellaisia, että rakennusten ja pihapiirien erityiset arvot säilyvät. Ennen rakennusta tai sen ympäristöä muuttaviin toimenpiteisiin ryhtymistä tulee Satakunnan Museolle varata tilaisuus lausunnon antamiseen.*

Suunnittelualue kuuluu kokonaisuudessaan osayleiskaavassa kh-2 merkinnällä osoitettuun paikallisesti merkittävään rakennettuun kulttuuriympäristöön, johon liittyy kaavamääräys: *Alueen suunnittelun lähtökohdaksi on otettava kulttuurihistoriallisesti merkittävä ympäristö, jonka arvot säilytetään. Asemakaavoitettavilla alueilla suojelu ratkaistaan tarkemmin asemakaavoituksen yhteydessä. Alueella tapahtuva uudis- ja korjausrakentaminen ja muut suoritettavat toimenpiteet on sopeutettava rakennetun kulttuuriympäristön ominaispiirteisiin, taajamakuvalisiin, kulttuurihistoriallisiin ja/tai maisemallisiin arvoihin. Erityistä huomiota tulee kiinnittää rakennusten sijoitteluun, mittakaavaan, mittasuhteisiin ja materiaalivalintoihin. Aluetta koskevista merkittävistä suunnitelmista ja toimenpiteistä on Satakunnan Museolle varattava tilaisuus lausunnon antamiseen.*

Lisäksi suunnittelualue rajautuu kaavassa osoitettuun Mertiöjärven luonnon monimuotoisuuden kannalta tärkeään alueeseen (luo-3).

Satakunnan Museon kannanotto

Satakunnan Museo näkee, että kaavaselostus on varsin puutteellinen lähtötietojen sekä kaavan vaikutusten arvioinnin osalta. Esimerkiksi maakuntakaavaa koskevassa osuudessa ei ole mainittu Satakunnan vaihemaakuntakaavoja 1 ja 2. Ranta-asemakaavaluonnoksessa ei ole otettu huomioon voimassa olevan Satakunnan vaihemaakuntakaavan 2 sekä tuoreen rantaosayleiskaavan tavoitteita. Kaavaluonnoksessa tai selostuksessa ei ole huomioitu rantaosayleiskaavassa osoitettua paikallisesti merkittävää kulttuuriympäristöä tai entisen koulukiinteistön suojelumerkintää. Lisäksi hankkeen vaikutusten arviointia silmällä pitäen suunnittelualueen koillispuolella alle 500 metrin päässä sijaitsee maakunnallisesti merkittävä Kauppilankylän kulttuurimaisema (Satakunnan rakennusperintö 2005).

Uuden maakuntakaavan valmistelu on kesken ja Kauppilankylä on huomioitu myös vuonna 2023 valmistuneessa Satakunnan rakennetun kulttuuriympäristön päivitys ja täydennysinventoinnissa (FM Niina Uusi-Seppä/Ramboll).

Kaavaluonnoksesta on jätetty koulurakennuksen suojelumerkintä pois asiaa perustelematta. Yleiskaavan lähtötiedoiksi toteutetun rakennusinventoinnin yhteydessä entisen koulukiinteistön arvioinnissa mainitaan: *Arvokas päärakennus. Pihapiirin kannalta merkitystä myös talousrakennuksella. Kohteella on historiallista merkitystä Kauppilan kylän entisenä koulurakennuksena. Se on maisemallisesti merkittävä Vihuntien varren miljöössä. Kohteen koulutoiminnasta kertovat piirteet ovat säilyneet. Arvot: Historiallinen, rakennushistoriallinen, maisemallinen.*

Kaavaselostuksessa on esitetty muutamien kuvien suunnittelualueen rakennuskantaa. Yleiskaavaa varten vuonna 2011 toteutetusta rakennusinventoinnista on kulunut jo jonkin aikaa. Satakunnan Museo ei näe tässä yhteydessä välttämättömäksi uuden rakennusinventoinnin teettämistä, mutta kaavan vaikutusten arvioinnin helpottamiseksi alueen rakennuskantaa tulee selostuksessa kuvata kattavammalla kuvamateriaalilla sekä lähtötiedoilla. Myös suunnittelualueen ulkopuolista, hankkeen vaikutusalueella olevaa ympäristöä tulee kuvata kattavammin.

Selostuksessa esitetyn suppean kuvamateriaalin perusteella ne arvot, joiden perusteella koulurakennus on suojeltu rantaosayleiskaavassa, ovat säilyneet. Satakunnan Museo näkee, että vuonna 1937 valmistuneelle rkm Jalmari Salovaaran suunnittelema koulurakennukselle sekä siihen liittyvälle ulkorakennukselle on osoitettava rantaosayleiskaavan tavoitteiden mukaiset suojelumerkinnot asiaankuuluvine kaavamääräyksineen. Määräyksessä tulee olla myös maininta siitä, että rakennuksiin kohdistuvista muutoksista tulee alueelliselle vastuumuseolle varata tilaisuus lausunnon antamiseen. Koulukiinteistön arviointi sekä läheisen maakunnallisesti merkittävän kulttuuriympäristön rajaus sekä kuvausteksti on luettavissa osoitteesta y-pakki.fi. Maakunnallisesti merkittävien maisema-alueiden rajaukset sekä kuvaustekstit on katsottavissa Satakuntaliiton sivuilta osoitteesta <https://satakunta.fi/alueiden-kaytto/projektit/esitykset-varsinaisuomen-ja-satakunnan-arvokkaiksi-maisema-alueiksi/>.

Suunnittelualueen rakennusoikeutta ollaan luonnoksen perusteella kasvattamassa lähes kaksinkertaiseksi. Satakunnan Museo pitää tätä sekä maakuntakaavatasolla että rantaosayleiskaavassa osoitettujen maisemallisten ja kulttuurihistoriallisten arvojen kannalta huomattavana kasvuna. Rakennusaloja ei ole kaavaluonnoksessa määritelty tarkemmin, vaan rakennusoikeus on esitetty käsittävän koko suunnittelualueen. Museo näkee, että koska kyseessä on asemakaava, tulee

rakennusalat määritellä tarkemmin rakennuskohtaisesti ja ohjata rakentamisen sijoittumista huomioimalla rantaosayleiskaavan tavoitteet sekä suunnittelualueen sijoittuminen maakunnallisesti merkittävälle maisema-alueelle. Museo pitää hyvänä, että määräyksissä on huomioitu kasvillisuuden, pinnanmuodostuksen sekä rantaviivan säilyminen luonnonmukaisena. Kaavan yleismääräyksiin tulee tehdä kuitenkin lisäys alueen sijoittumisesta edellä mainituille arvoalueille. Uudisrakentamista koskeviin määräyksiin tulee tehdä tarkennuksia myös rakentamisen mittakaavan sekä rakennuskorkeuden sovittamisesta maisemallisesti herkälle alueelle.

Satakunnan Museo

Museonjohtaja Johanna Jakomaa

Tutkija Olli Joukio

Tiedoksi

Varsinais-Suomen ELY-keskus/kirjaamo, Johanna Junnila
Satakuntaliitto/kirjaamo, Susanna Roslöf, Daniel Nagy
Museovirasto/kirjaamo

Tämä asiakirja on hyväksytty sähköisesti Porin kaupungin asianhallintajärjestelmässä